

EUROPOS KOMISIJA
EUROPOS KOVOS SU SUKĖIAVIMU TARNYBA (OLAF)

D direktoratas. Politika
D.2 skyrius. Sukėiavimo prevencija

Interesų konfliktų nustatymas vykdant su struktūriniais veiksmais susijusių viešųjų pirkimų procedūras

Vadovams skirtas praktinis vadovas,

***kurį parengė OLAF Sukėiavimo prevencijos skyriaus (OLAF/D2) koordinuojama
valstybių narių ekspertų grupė***

ATSAKOMYBĖS APRIBOJIMAS:

Tai yra valstybių narių ekspertų grupės darbinis dokumentas, kurį padėjo rengti OLAF. Šio dokumento tikslas – palengvinti veiksnių programų įgyvendinimą ir skatinti dalytis gerąja patirtimi. Dokumentas nėra teisiškai privalomas valstybėms narėms, tačiau jame pateikiamos bendro pobūdžio gairės ir rekomendacijos ir aptariama geriausia patirtis.

Šios bendro pobūdžio gairės nedaro įtakos nacionalinės teisės aktams ir turėtų būti suprantamos ir gali būti tikslinamos atsižvelgiant į nacionalinės teisės sistemą.

Šios gairės nedaro įtakos Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo išaiškinimams arba Komisijos sprendimams.

Santrauka

Šis praktinis vadovas parengtas taikant naują bendradarbiavimo procedūrą, kurioje dalyvauja valstybių narių, OLAF ir už struktūrinius veiksmus atsakingų Komisijos generalinių direktoratų ekspertai. Šio praktinio vadovo tikslas – gerinti *ad hoc* Sukčiavimo prevencijos koordinavimo patariamojo komiteto (angl. COCOLAF) posėdžių rezultatų kokybę, kad šio komiteto parengtais praktiniais dokumentais valstybės narės ir Komisija galėtų naudotis kaip orientacinėmis rekomendacijomis, administracinėmis priemonėmis, gairėmis ir pagrindu savo kovos su sukčiavimu priemonėms ir (arba) strategijoms tobulinti.

Kitas motyvas rengti praktinį vadovą buvo toks, kad 2014–2020 m. sanglaudos politikos pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų reikalaujama, kad valstybės narės ES struktūrinių veiksmų valdymo srityje parengtų kovos su sukčiavimu priemones.

Interesų konfliktai viešųjų pirkimų srityje buvo nurodyti kaip vienas iš valstybėms narėms rūpimų klausimų. Praktiniame seminare, kuriame dalyvavo ekspertai iš 10 skirtingų valstybių narių, buvo atkreiptas dėmesys į poreikį parengti praktinį vadovą, kuris padėtų nustatyti interesų konfliktus ir sumažinti tokių konfliktinių situacijų riziką. Šis vadovas – minėto bendro darbo rezultatas.

Jame pateikiamos vadovaujančiųjų institucijų ir perkančiųjų organizacijų vadovams ir pareigūnams skirtos rekomendacijos dėl interesų konfliktų nustatymo ir sprendimo viešųjų pirkimų, finansuojamų ES biudžeto lėšomis pagal struktūrinių veiksmų ir sanglaudos politikos programas, srityje. Jos taikomos visų rūšių viešiesiems pirkimams, nepaisant jų vertės.

Valstybės narės neprivalo laikytis praktinio vadovo, tačiau juo siekiama nustatyti bendrą požiūrį, kurio vadovaujančiosios institucijos ir perkančiosios organizacijos turėtų laikytis sprendamos interesų konfliktus. Be to, šis praktinis vadovas nedaro poveikio nacionalinės teisės aktams.

Šis praktinis vadovas yra valstybės tarnautojams skirta naudinga praktinė priemonė, kurioje daugiausia dėmesio skiriama pagrindiniams praktiniame seminare iškeltiems klausimams, t. y.:

1. interesų konflikto apibrėžčiai;
2. interesų konflikto deklaracijų poreikiui: rekomenduojama reikalauti, kad kiekvienas viešojo pirkimo procedūroje dalyvaujantis asmuo pateiktų interesų konflikto nebuvimo deklaraciją;
3. deklaracijų tikrinimo procedūroms ir priemonėms;
4. specialių rodiklių (vadinamųjų raudonų vėliavėlių), kurie galėtų padėti nustatyti su interesų konfliktais susijusius atvejus, sąrašui.

Praktiniame vadove pateikiami keturi realūs pavydžiai, kurie turėtų padėti išsiaiškinti interesų konflikto sąvoką ir didinti darbuotojų informuotumą apie interesų konfliktus.

Įvadas.....	7
1. Apibrėžtys.....	9
2. Interesų konfliktų deklaracijos.....	10
2.1. Išsamios su struktūriniais fondais susijusių viešųjų pirkimų srityje kylančių interesų konfliktų valdymo sistemos pagrindiniai elementai.....	10
2.2. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijų politika.....	12
2.3. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos.....	15
2.4. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos naudos paaiškinimas darbuotojams.....	17
2.5. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos tikrinimas ir atnaujinimas.....	18
3. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos patikra naudojantis kitais informacijos šaltiniais.....	18
3.1. Kada atlikti patikras?.....	18
3.2. Kaip atlikti patikras?.....	19
3.3. Informatorių ir žiniasklaidoje pateiktos informacijos naudojimas.....	21
3.4. Ką reikia daryti kilus pagrįstiems įtarimams dėl interesų konflikto?.....	22
4. Raudonos vėliavėlės.....	22
4.1. Kas yra raudonos vėliavėlės ir kaip jos naudojamos?.....	22
4.2. Raudonos vėliavėlės viešojo pirkimo procedūroje.....	23
4.2.1. Pasirengimas viešojo pirkimo procedūrai ir jos pradžia.....	23
4.2.2. Atviras konkursas, pasiūlymų vertinimas ir galutinis sprendimas.....	25
4.2.3. Viešojo pirkimo sutarties vykdymas ir keitimas.....	26
1 priedas. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos formos pavyzdys.....	28
2 priedas. Pavyzdžiai.....	30

Įvadas

Šis praktinis vadovas parengtas taikant naują bendradarbiavimo procedūrą, kurioje dalyvauja valstybių narių, OLAF ir už struktūrinius veiksmus atsakingų Komisijos generalinių direktoratų ekspertai. Praktinio vadovo tikslas – keistis gerąja patirtimi ir parengti praktinį dokumentą, kuriuo valstybės narės ir Komisija galėtų naudotis kaip administracine priemone, gairėmis ir pagrindu tobulinti kovos su sukčiavimu priemonės ir (arba) strategijas.

Interesų konfliktai tapo aktualia problema, ypač vykdant su struktūriniais veiksmais susijusius viešuosius pirkimus, nes dėl šioje srityje kylančių interesų konfliktų gali būti padaryta didelė žala valstybės biudžetui ir ES bei atitinkamos valstybės reputacijai.

Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, OLAF surengė praktinį seminarą, kuriame dalyvavo 10 interesų konfliktų valdymo praktinę patirtį turinčių ekspertų iš 10 skirtingų valstybių narių. Remdamiesi savo žiniomis, jie parengė pagrindinių klausimų, kuriuos sprendžiant reikėjo keistis gerąja patirtimi, sąrašą.

Regioninės ir miestų politikos, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties, Jūrų reikalų ir žuvininkystės ir Vidaus reikalų generaliniai direktoratai taip pat dalyvavo šiame procese. Darbą koordinavo OLAF Sukčiavimo prevencijos skyrius (OLAF/D2).

Baigus darbą buvo parengtas šis praktinis interesų konfliktų valdymo vadovas, kuris skirtas su ES finansuojamų struktūrinių veiksmų ir sanglaudos politikos programomis susijusius klausimus sprendžiantiems vadovams.

Praktinis vadovas skirtas: a) vadovaujančiųjų institucijų ir b) paramą gavusių institucijų, kurios pirkimų procedūrose veikia kaip perkančiosios organizacijos, vadovams ir darbuotojams. Jis taikomas visoms struktūrinių fondų ir sanglaudos fondų lėšomis bendrai finansuojamoms programoms ir visų rūšių viešojo pirkimo procedūroms, nepaisant viešojo pirkimo vertės. Vis dėlto vertinant reikalavimų lygį ir tikrinimo apimtį būtina atsižvelgti į poreikį rasti pusiausvyrą tarp:

reikalingų patikrų;

viešojo pirkimo vertės;

to, ar pirkimui taikomi viešojo pirkimo reglamentai, ir

paramos gavėjams tenkančios administracinės naštos supaprastinimo ir sumažinimo.

Šis praktinis vadovas – tai naudingų ekspertų patirties mainų rezultatas. Juo gali naudotis visos valstybės narės ir susijusios suinteresuotosios šalys, pvz., per SFC2007 kovos su sukčiavimu platformą, o Komisijos departamentai – OLAF svetainėje.

Praktinis vadovas atitinka pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl 2014–2020 m. sanglaudos politikos, kuriuose reikalaujama, kad valstybės narės, atsižvelgdamos į bet kokią nustatytą riziką, įgyvendintų veiksmingas ir proporcingas kovos su sukčiavimu priemones.

OLAF dėkoja šiems ekspertams už jų indėlių:

Dimitar PETROV MOCHEV	Bulgarija	Interesų konfliktų prevencijos ir išaiškinimo komisija
Daša MUSULIN	Kroatija	Regioninės plėtros ir ES paramos ministerijos Veiksmų programų valdymo direktoratas
Jan LATA	Čekija	Generalinės prokuratūros Baudžiamojo proceso departamentas
Brian NIELSEN	Danija	Danijos verslo institucija
László VELIKOVSKY	Vengrija	Nacionalinė plėtros agentūra
Antoine DALLI	Malta	Ministro Pirmininko tarnybos Vidaus audito ir tyrimų departamentas
Jacek HORODKO	Lenkija	Regioninės plėtros ministerijos Infrastruktūros programų paramos departamento Kontrolės ir pažeidimų skyrius
Małgorzata KACZANOWSKA	Lenkija	Regioninės plėtros ministerijos Infrastruktūros programų paramos departamento Sistemų ir išlaidų tinkamumo skyrius
Anca ZAMFIR	Rumunija	Kovos su sukčiavimu tarnybos Teisės departamentas
Erika GAJDOSIKOVA	Slovakija	Slovakijos vyriausybės Kontrolės ir antikorupcijos skyrius
Andrew STEWART	Jungtinė Karalystė	Verslo, inovacijų ir įgūdžių departamento Vietos augimui skirtų ES programų direktoratas

Šį dokumentą 2013 m. lapkričio 12 d. patvirtino COCOLAF Sukčiavimo prevencijos grupė.

1. Apibrėžtys

Europos Sąjungoje interesų konflikto sąvoka nėra suderinta. Kai kurios valstybės narės (pvz., Rumunija) atitinkamas apibrėžtis pateikia savo baudžiamojoje teisėje, o kitos (pvz., Prancūzija ir Jungtinė Karalystė) tokių apibrėžčių nepateikia. Tačiau tai nereiškia, kad šios valstybės nėra numačiusios su šiuo klausimu susijusių baudžiamųjų priemonių. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje galioja interesų konfliktus reglamentuojantis įstatymas, tačiau jame interesų konfliktai priskiriami prie piktnaudžiavimo tarnyba nusikaltimų. Toks nusikaltimas gali apimti ne tik interesų konfliktus, todėl šis įstatymas galėtų būti taikomas dėl tokio konflikto atsiradus korupciniam elgesiui.

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) siūlo tokią interesų konflikto apibrėžtį¹:

„Interesų konfliktas – tai viešojo sektoriaus pareigūno viešosios valdžios funkcijos ir privačių interesų konfliktas, kai viešojo sektoriaus pareigūno privatūs interesai galėtų daryti netinkamą įtaką jo oficialių pareigų ir funkcijų vykdymui.“

Europos Sąjungos teisėje šį sąvoka apibrėžiama atsižvelgiant į ES bendrojo biudžeto įgyvendinimą.

Apibrėžtis taikoma visų rūšių viešųjų pirkimų procedūroms, finansuojamoms ES struktūrinių veiksmų ir sanglaudos politikos lėšomis, nepaisant pirkimų vertės.

Europos Sąjungos bendrajam biudžetui taikomo Finansinio reglamento (Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012) 57 straipsnio 2 dalyje, atsižvelgiant į ES biudžeto lėšų leidimą ir valdymą, pateikiama interesų konflikto apibrėžtis. Joje nurodyta:

„1. Finansų pareigūnai ir visi kiti su biudžeto vykdymu ir valdymu, įskaitant susijusius parengiamuosius aktus, auditu arba kontrole susiję asmenys nesiima veiksmų, dėl kurių gali kilti jų ir Sąjungos interesų konfliktas.

<...>

2. Taikant 1 dalį interesų konfliktas kyla tais atvejais, kai dėl priešasčių, susijusių su šeima, emociiniu gyvenimu, politine arba pilietine priklausomybe, ekonominiais interesais arba kitais su gavėju turimais bendrais interesais, kyla pavojus, kad 1 dalyje nurodytas finansų pareigūnas arba kitas asmuo nebegalės nešališkai ir objektyviai atlikti savo pareigų.“

Interesų konfliktai ir korupcija nėra tas pats reiškinys. Korupcijos atveju turi būti ne mažiau kaip dviejų šalių susitarimas, be to, viena iš šalių turi gauti kokios nors rūšies kyšį, mokėjimą arba naudą. Interesų konfliktas kyla tuomet, kai asmuo, naudodamasis

¹ Žr. „Interesų konfliktų valdymas viešajame sektoriuje“, EBPO GAIRĖS IR ŠALIŲ PATIRTIS, p. 24–25, <http://www.oecd.org/corruption/ethics/48994419.pdf>. EBPO taip pat nustatė trijų rūšių interesų konfliktus:

faktinis interesų konfliktas yra viešojo sektoriaus pareigūno viešosios valdžios funkcijos ir privačių interesų konfliktas, kai viešojo sektoriaus pareigūno privatūs interesai galėtų daryti netinkamą įtaką jo oficialių pareigų ir funkcijų vykdymui;

tariamasis interesų konfliktas – tai situacija, kai atrodo, kad viešojo sektoriaus pareigūno privatūs interesai galėtų daryti netinkamą įtaką jo pareigų vykdymui, tačiau iš tikrųjų taip nėra;

galimas interesų konfliktas kyla tuomet, kai viešojo sektoriaus pareigūnas turi privačių interesų, dėl kurių kiltų interesų konfliktas, jeigu ateityje jis užimtų atitinkamas (t. y. konfliktą lemiančias) oficialias pareigas.

savo tarnybine padėtimi, gali turėti galimybę pirmenybę teikti privatiems interesams, o ne profesinėms pareigoms.

Su viešųjų pirkimų procedūra susiję interesų konfliktai, kurie nėra tinkamai reglamentuojami, daro poveikį procedūrų taisyklingumui. Dėl jų pažeidžiami skaidrumo, vienodų sąlygų ir (arba) nediskriminavimo principai, kuriuos turi atitikti viešojo pirkimo sutartis, kaip nustatyta Finansinio reglamento 102 straipsnyje².

Pavyzdžiai

Perkančiosios organizacijos administratoriaus, kuris yra atsakingas už konkurso procedūros stebėseną, sutuoktinis (-ė) yra vieno iš konkurso dalyvių darbuotojas (-a).

Asmuo turi įmonės akcijų. Ši įmonė dalyvauja konkurse, kuriame šis asmuo paskiriamas vertinimo komiteto nariu.

Perkančiosios organizacijos vadovas praleido savaitės trukmės atostogas su direktoriumi tos įmonės, kuri per šios perkančiosios organizacijos paskelbtą konkurso procedūrą pateikė pasiūlymą.

Perkančiosios organizacijos pareigūnas ir vienos iš konkurse dalyvaujančios įmonės direktorius eina vienodas pareigas toje pačioje politinėje partijoje.

Vadovaujančiosios institucijos turėtų atlikti paramos gavėjų vykdomų pirkimų procedūrų priežiūrą ir taip užtikrinti, kad šios procedūros būtų vykdomos sklandžiai ir sąžiningai. (Pastaba. Dokumente visos nuorodos į vadovaujančiąją instituciją turi būti suprantamos kaip nuorodos į vadovaujančiąją instituciją arba bet kurią kitą tarpinę įstaigą, kuriai vadovaujančioji institucija pavedė vykdyti užduotis.) Paramos gavėjai privalo užtikrinti skaidrias viešųjų pirkimų procedūras ir visiems konkurso dalyviams taikyti vienodas sąlygas. Vadovaujančiosios institucijos, nustačiusios įtartinus atvejus, turėtų greitai reaguoti ir atlikti susijusias patikras. Tai nereiškia, kad kilo interesų konfliktas, o tik poreikį išsiaiškinti padėtį ir imtis tinkamų priemonių.

2. Interesų konfliktų deklaracijos

2.1. Išsamios su struktūriniais fondais susijusių viešųjų pirkimų srityje kylančių interesų konfliktų valdymo sistemos pagrindiniai elementai

Dėl interesų konflikto situacijų ekonominės veiklos vykdytojai gali prarasti pasitikėjimą su struktūriniais veiksmais susijusiais viešaisiais pirkimais ir tai gali atgrasyti sąžiningus ekonominės veiklos vykdytojus nuo pasiūlymų teikimo.

² Visų pirma žr. 1999 m. birželio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Ismeri Europa Srl* (T-277/97), 2001 m. liepos 10 d. sprendimą *Ismeri Europa Srl* (C-315/99) ir 2005 m. kovo 17 d. sprendimą *AFCOn Management Consultants, Mc Mullin, O'Grady* (T-160/03).

Todėl vadovaujančiosioms institucijoms rekomenduojama nustatyti interesų konfliktų politiką, kad būtų sumažinta tokių interesų konfliktų rizika ir sprendžiami galimi interesų konfliktų atvejai.

Tokia politika turėtų būti sprendžiami interesų konflikto prevencijos, nustatymo, valdymo ir sankcijų skyrimo klausimai. Tokią politiką turėtų nustatyti kiekviena įstaiga, priklausanti veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemai, ir ja turėtų būti rekomenduojama vadovautis viešųjų pirkimų procedūras vykdančioms paramos gavėjams, nepaisant jų teisinės formos.

Nustatant politiką atsižvelgiama į atitinkamos valstybės narės teisinės nuostatas ir šiame dokumente pateiktas gaires bei geriausią patirtį.

Vadovaujančiosioms institucijoms rekomenduojama pagal savo kompetenciją įgyvendinamose veiksmų programose nustatyti tokią politiką ir tai darant visų pirma atsižvelgti į [naujo Bendrojo reglamento]³ 114 straipsnio 4 dalies c punkte nustatytus įpareigojimus.

Politiame dokumente, susijusiame su interesų konfliktais viešųjų pirkimų procedūrose, turėtų būti aptariami įvairūs klausimai. Šiame dokumente turėtų būti:

aptariami visi viešojo pirkimo proceso ir po jo sudarytų sutarčių administravimo aspektai;

pašalinama nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių ir ES viešųjų pirkimų direktyvų;

specialus skyrius, kuriame būtų aptariamos interesų konflikto nebuvimo deklaracijos;

pateikiamos nuorodos į dovanas ir svetingumą, kurie taip pat gali būti pripažįstami tam tikros formos atlygiu. Toks atlygis gali būti skiriamas per viešojo pirkimo procedūrą, prieš ją arba po jos ir administruojant bet kurią vėliau sudarytą sutartį arba vėliau pradėtą viešąjį pirkimą;

nustatytos priemonės, kurios padėtų užtikrinti, kad įstaiga saugotų įrašus apie visus kilusius interesų konfliktus, kad galėtų pateikti jų sprendimo ir tinkamų priemonių taikymo įrodymus. Įrašų saugojimo politika sudarys sąlygas ateityje remtis tam tikru atskaitos tašku;

pateikiama nuoroda į sankcijas, taikomas nedeklaravus interesų konfliktų. Sankcijos turi būti proporcingos ir atgrasyti nuo taisyklių pažeidimo;

priedas, kuriame būtų pateikiami kai kurie bendrieji tokių interesų konfliktų pavyzdžiai;

aptariami atvejai, kai darbuotojai nustoja dirbti viešojo sektoriaus organizacijoje, visų pirma nustoja eiti pareigas vyriausybėje arba vietos savivaldybėje (darbuotojų perėjimo dirbti iš viešojo į privatųjį sektorių

³ *Atsižvelgiant veiksnių programos finansinį valdymą ir kontrolę, vadovaujančią institucija: <...> atsižvelgdama nustatytą riziką, gyvendina veiksmingas ir proporcingas kovas su sukčiavimu priemonėmis. Atskiras gaires dėl visuotinio šio straipsnio gyvendinimo pateikia Komisija.*

(angl. *revolving doors*) atvejai): tokie darbuotojai turi būti įpareigojami išsaugoti informacijos, kurią jie sužinojo dirbdami, konfidencialumą. Jie neturi gauti naudos iš vėlesnių interesų konfliktų, kurie gali kilti nustojus dirbti paskutinėje darbovietėje.

Su interesų konfliktais susijęs politikos dokumentas turi būti vienas pagrindinių dokumentų, su kuriais darbuotojai supažindinami oficialiai juos priėmus dirbti organizacijoje, jiems pradėjus eiti su paslaugų, prekių arba darbų viešųjų pirkimų organizavimu toje organizacijoje susijusias pareigas arba pradėjus eiti su tokių sutarčių arba bendrųjų sutarčių administravimu susijusias pareigas.

Pavyzdys iš Jungtinės Karalystės praktikos

Jungtinėje Karalystėje galioja bendras valstybės tarnautojų elgesio kodeksas, kurio nuostatos atkartojamos viešojo administravimo įstaigų dokumentuose, reglamentuojančiuose juose dirbančių pareigūnų elgesio kodeksą.

Pagal šį kodeksą reikalaujama laikytis tam tikro elgesio standarto, kuris apima tam tikrą tikėtiną viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių pareigūnų elgesį. Jis taikomas visiems valstybės tarnautojų, kurių dauguma yra susiję su visuomeninių klausimų sprendimu, pinigų naudojimu arba sritimis, kuriose labai svarbu su visais elgtis sąžiningai, darbo aspektams.

Visi vyriausybės departamentai rekomenduoja susipažinti su šiuo kodeksu, tačiau nė viename departamente darbuotojo neprašoma raštiškai įsipareigoti laikytis kodekso sąlygų. Vis dėlto laikoma, kad ši kodeksas – darbdavio ir darbuotojo sutartinių santykių dalis.

Pagrindiniai etiniai sąžiningumo, patikimumo ir nešališkumo principai, be abejo, taikomi viešiesiems pirkimams, tačiau taip pat suprantama, kad tiesiogiai viešųjų pirkimų veikloje dalyvaujantys asmenys turėtų pateikti konkrečias deklaracijas arba patvirtinti įsipareigojimus.

2.2. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijų politika

Vadovaujančiosios institucijos turėtų reikalauti, kad perkančiosios organizacijos nustatytų interesų konflikto nebuvimo deklaracijų pateikimo tvarką, kuri būtų sudedamoji jų vykdomų viešųjų pirkimų procedūrų dalis. Perkančiosioms organizacijoms jos turėtų pateikti gaires dėl deklaracijų pateikimo tvarkos.

Šiose gairėse turėtų būti aiškiai aptariami tam tikri klausimai.

1. Kas yra atsakingas už deklaracijos pateikimą ir pasirašymą?

Bet kuris viename ar kitame viešųjų pirkimų procedūrų etape (parengiamajame, dokumentų rengimo, įgyvendinimo ar užbaigimo etape) dalyvaujantis asmuo turėtų pasirašyti deklaraciją ir perduoti ją už viešojo pirkimo procedūrą atsakingam asmeniui.

Tokia pareiga turėtų būti taikoma bent jau šiems asmenims:

- perkančiosios organizacijos vadovui ir bet kuriam asmeniui, kuriam jis paveda eiti savo pareigas,

- valdybos nariams,
- darbuotojams, kurie padeda rengti konkurso dokumentus,
- vertinimo komiteto nariams,
- ekspertams, kurie atlieka kokią nors užduotį, susijusią su konkurso dokumentų rengimu ir (arba) pasiūlymų vertinimu.

2. Kokiomis aplinkybėmis galima daryti prielaidą, kad yra faktinis, galimas arba tariamas interesų konfliktas?

Aplinkybės turėtų būti aprašomos ne tik remiantis Finansinio reglamento 57 straipsnyje pateikta apibrėžtimi, bet ir atsižvelgiant į galiojančius nacionalinės teisės aktus. Jei anksčiau yra buvę interesų konflikto atvejų arba susiduriama su konkrečiomis problemomis, susijusiomis su kultūriniais nacionaliniais aspektais, reikėtų pateikti papildomus paaiškinimus ir juos pagrįsti pavyzdžiais.

3. Kuriame viešojo pirkimo procedūros etape turėtų būti pateikiama deklaracija?

Galimybę teikti interesų konflikto nebuvimo deklaraciją reikėtų svarstyti kiekviename viešojo pirkimo procedūros etape (parengiamajame, vertinimo, stebėsenos ir užbaigimo).

Už viešąjį pirkimą atsakingas vadovas taip pat turėtų būti įpareigojamas prašyti kiekvieną viešojo pirkimo procedūroje pradedantį dalyvauti asmenį pateikti interesų konflikto nebuvimo deklaraciją, be to, jis turėtų surinkti tokias deklaracijas.

Vadovas turėtų užtikrinti, kad asmuo gerai suprastų būtinybę nedelsiant informuoti apie pasikeitusią padėtį. Deklaracija, kai tik jos prireikia, gali būti surašoma laisva forma arba naudojant šabloną.

4. Kaip tikrinti interesų konflikto nebuvimo deklaraciją?

Parengtoje politikoje turėtų būti nustatytos darbuotojų interesų konflikto nebuvimo deklaracijų (pvz., ankstesnės darbovietės, šeiminė padėtis) ir išorės ekspertų interesų konflikto nebuvimo deklaracijų tikrinimo taisyklės.

Politikoje turėtų būti numatytos tam tikros gairės dėl už deklaracijų tikrinimą atsakingo asmens skyrimo, taikomo patikrinimo būdo ir terminų.

Perkančiosioms organizacijoms turėtų būti pateikiamos gairės dėl aplinkybių, kuriomis interesų konfliktai nėra aiškūs (pvz., ankstesnės darbovietės konkurso dalyvio įmonėse partnerėse).

5. Kaip atlikti interesų konflikto nebuvimo deklaracijų stebėseną?

Institucija turėtų nustatyti interesų konflikto nebuvimo deklaracijų saugojimo ir stebėsenos tvarką, pvz., specialų registrą arba kiekvienai viešojo pirkimo procedūrai naudojamą informacinės sistemos valdymo priemonę. Tiesiogiai viešajame pirkime

nedalyvaujantis asmuo turėtų būti įpareigojamas stebėti, kaip laikomasi deklaracijų pateikimo tvarkos, ir užtikrinti įrašų apie tokias deklaracijas atnaujinimą.

6. Kokios sankcijos taikomos, jei asmuo neatskleidžia kokios nors su interesų konfliktu susijusios situacijos?

Politikoje turėtų būti nurodomos susijusiuose nacionalinės teisės aktuose nustatytos sankcijos, t. y. administracinės ir (arba) baudžiamosios sankcijos interesų neatskleidimo arba neteisingos deklaracijos pateikimo atveju. Reikėtų aiškiai atskirti su darbuotojais ir išorės ekspertais arba partneriais susijusius atvejus.

Darbuotojų elgesys turėtų būti grindžiamas etikos kodeksu. Kodekse turėtų būti pateikiama interesų konflikto apibrėžtis ir nurodomos susijusios sankcijos. Turėtų būti numatytos drausminės priemonės. Tai gali būti ir rašytinis pranešimas, ir įspėjimas arba bauda, ir net pareigų pažeminimas arba atleidimas iš darbo. Tokios priemonės bet kuriuo atveju turi atitikti nacionalinės teisės aktus.

Vidaus gairėse turėtų būti aptariami išorės ekspertų netinkamo elgesio atvejai ir numatomi veiksmai, kurių reikia imtis, bei taikytinos sankcijos. Su išorės ekspertais pasirašytose sutartyse turėtų būti numatytos išlygos dėl sankcijų už netinkamą elgesį taikymo. Sankcijos gali būti ir išankstinis sutarties nutraukimas, ir draudimas tam tikrą metų skaičių dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose (pvz., nuo penkerių iki dešimties metų).

7. Kokių veiksmų privaloma imtis, jei interesų konflikto rizika nustatoma arba apie interesų konfliktą deklaruojama ir (arba) jis nustatomas prieš viešojo pirkimo procedūrą arba jos metu?

Siekiant užtikrinti viešojo pirkimo procedūros apsaugą atitinkamų priemonių reikėtų imtis vadovaujantis susijusiais nacionaliniais įstatymais. Reikėtų apsvarstyti galimybę imtis toliau nurodytų veiksmų, atsižvelgiant į tai, ar pateikta interesų konflikto nebuvimo deklaracija, į interesų konflikto pobūdį ir viešojo pirkimo procedūros etapą:

- kai tinkama, su atitinkamu asmeniu aptarti konkrečias aplinkybes siekiant išsiaiškinti situaciją;
- nušalinti atitinkamą asmenį nuo viešojo pirkimo procedūros, nesvarbu, ar tai darbuotojas, ar išorės ekspertas;
- pakeisti skyriaus darbuotojų pareigas ir funkcijas;
- nutraukti viešojo pirkimo procedūrą.

Galimybė nušalinti darbuotoją ir (arba) ekspertą nuo viešojo pirkimo procedūros turėtų būti svarstoma ne tik kilus faktiniam interesų konfliktui, bet ir visais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonių dėl jo nešališkumo.

Išimtiniais atvejais dėl tam tikrų sričių žmogiškųjų išteklių arba specializuotų ekspertų trūkumo gali būti neįmanoma nušalinti pareigūno arba eksperto. Tokiu atveju perkančioji organizacija turėtų užtikrinti, kad jos sprendimas būtų visiškai skaidrus ir jame būtų nustatytos tikslios darbuotojo ir (arba) eksperto darbo ribos. Be to, toks sprendimas turi būti pagrįstas skaidriais ir sąžiningais įrodymais.

Pagal nustatytą politiką taip pat turėtų būti reikalaujama, kad darbuotojai praneštų susijusioms institucijoms apie kilusius interesų konfliktus.

Visi veiksmai, kurių buvo imtasi per atitinkamą viešojo pirkimo procedūrą reaguojant į interesų konflikto situacijas, turėtų būti dokumentuojami.

Pavyzdys iš Slovakijos praktikos

Viešojo pirkimo procedūros atrankos komisijos narių deklaracijos (reglamentuojamos Viešųjų pirkimų įstatymo 40 straipsnyje).

Komisijos nariu negali būti skiriamas asmuo, kuris yra arba paskutiniaisiais metais iki paskyrimo į komisiją yra ar buvo:

- a) konkurso dalyvis (kaip fizinis asmuo);
- b) konkurso dalyvio, kuris yra juridinis asmuo, įstaiga, įstaigos narys arba priežiūros įstaigos ar kitos su tuo konkurso dalyviu susijusios įstaigos narys;
- c) juridinio asmens, kuris yra konkurso dalyvis, partneris ar narys arba konkurso dalyvio neoficialus partneris;
- d) konkurso dalyvio darbuotojas arba verslo interesų grupės, kuriai priklauso konkurso dalyvis, darbuotojas;
- e) viešųjų pirkimų tarnybos darbuotojas, išskyrus atvejus, kai sutartys sudaromos šios tarnybos poreikiams tenkinti.

Komisijos nariu negali būti:

a) glaudžiai su a–d punktuose nurodytais asmenimis susijęs asmuo ir

b) asmuo, dėl kurio nešališkumo konkurso dalyvio arba kandidato atžvilgiu gali kilti pagrįstų abejonių, ypač jei asmuo dalyvavo rengiant kandidato arba konkurso dalyvio atitinkamo viešojo pirkimo dokumentus, arba kuris dėl viešojo pirkimo rezultatų gali gauti naudos arba patirti žalos.

Susipažinęs su konkurso dalyvių sąrašu, komisijos narys privalo pateikti perkančiajai organizacijai arba perkančiajam subjektui garbės deklaraciją, kurioje patvirtina, kad pagal šį įstatymą nėra jokių aplinkybių, dėl kurių jis negali būti komisijos nariu, arba perkančiąją organizaciją arba perkantįjį subjektą informuoja, kad pagal šį įstatymą yra aplinkybės, dėl kurių jis negali būti komisijos nariu.

Komisijos narys nedelsdamas privalo informuoti perkančiąją organizaciją arba perkantįjį subjektą apie tai, kad atsirado aplinkybės, dėl kurių jis negali būti komisijos nariu, jei tokios aplinkybės išaiškėja per viešojo pirkimo procedūrą.

2.3. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos

Ypač rekomenduojama asmenų prašyti interesų konflikto **nebuvo** deklaraciją pasirašyti iš karto, kai tik jie pradeda dalyvauti viešojo pirkimo procedūroje. Tai yra pareiga, kurią reikia atlikti nedelsiant, nes tik taip galima apsaugoti viešojo pirkimo procedūrą ir patį asmenį. Teoriškai asmenys yra labiau linkę deklaruoti interesų konfliktus, jei žino apie pareigas, prisiimamas pasirašant interesų konflikto nebuvimo deklaraciją.

Interesų konflikto deklaracija pagal savo pobūdį būtų savanoriška ir dėl to susidarytų labai neužtikrinta padėtis. Vėlesniame etape, jei būtų nustatytas apgaulingas elgesys, būtų sudėtingiau įrodyti tyčinį elgesį.

Todėl toliau nurodyti punktai yra susiję tik su interesų konflikto nebuvimo deklaracija.

Interesų konflikto nebuvimo deklaracijoje turėtų būti pateikiama interesų konflikto apibrėžtis, kaip nustatyta Finansiniame reglamente, ir visi reikalavimai, nustatyti bet kuriame procesui taikomame elgesio arba etikos kodekse ir susiję su interesų konfliktais.

Deklaracijoje reikėtų:

- (a) aiškiai nurodyti susijusią viešojo pirkimo procedūrą;
- (b) nurodyti pasirašančiojo asmens vardą, pavardę, gimimo datą, organizacijoje einamas pareigas ir viešojo pirkimo procedūroje vykdomas funkcijas;
- (c) nurodyti pasirašymo datą.

Deklaracijoje pasirašančiajam asmeniui turėtų būti sudaromos galimybės oficialiai pareikšti:

- ar jam yra žinomi kokie nors tariami, galimi ar faktiniai interesų konfliktai, susiję su deklaracijoje nurodyta viešojo pirkimo procedūra;
- ar yra aplinkybių, dėl kurių artimiausioje ateityje galėtų kilti su juo susijusių tariamų, galimų ar faktinių interesų konfliktų, ir
- kad jis įsipareigoja nedelsdamas pranešti apie bet kokią galimą interesų konfliktą atsiradus bet kokioms aplinkybėms, dėl kurių toks konfliktas galėtų kilti.

Deklaracijoje turėtų būti pateikiama nuoroda į drausmines, administracines ir baudžiamąsias sankcijas, taikomas pateikus neteisingą deklaraciją.

Joje taip pat gali būti nurodomas įsipareigojimas dėl konfidencialumo, jeigu tikėtina, kad asmuo per viešojo pirkimo procedūrą galės susipažinti su konkurso dalyvio slapto komercinio pobūdžio informacija.

Prie deklaracijos turėtų būti pridodamas paaiškinimas, kuriame pasirašančiosios šalys aiškiai ir vienareikšmiškai būtų informuojamos apie:

- organizacijos politiką, įskaitant deklaracijos tikslą;
- bet kokiose taisyklėse nustatytus reikalavimus, įskaitant tam tikrų su apibrėžtimi susijusių klausimų paaiškinimą: šeima, emocinis gyvenimas ir t. t. (pvz., santykiai, kuriais grindžiama narystė šeimoje, valstybėse narėse gali būti skirtingi, todėl juos reikia paaiškinti atsižvelgiant į kultūrinės aplinkybes (pvz., giminystės linija iki antrojo arba trečiojo laipsnio);
- elgesio kodeksą, kuriame reglamentuojamas interesų konfliktų valdymas organizacijoje;
- interesų konflikto nuslėpimo pasekmes;
- procedūrą, taikomą pasikeitus situacijai, visų pirma apie tai, kada, kaip ir kam pranešti apie kilusį interesų konfliktą.

Paaškinime turėtų būti nurodomi tam tikri su interesų konfliktais susiję pavyzdžiai.

Deklaracijos forma pateikiama I priede. Ši forma parengta pagal Europos Komisijos naudojamą formą, tačiau prireikus ją galima keisti, kad ji atitiktų nacionalinius reikalavimus⁴.

2.4. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos naudos paaškinimas darbuotojams

Darbuotojai turėtų būti aiškiai informuojami, kad interesų konflikto nebuvimo deklaracija yra priemonė, padedanti išvengti interesų konfliktų, ir ja siekiama:

- didinti darbuotojų informuotumą apie interesų konfliktų riziką;
- atkreipti dėmesį į rizikingas sritis, kurioms atliekant valdymo priežiūrą turi būti skiriama daugiau dėmesio;
- apsaugoti darbuotojus nuo kaltinimų neatskleidus interesų konflikto vėlesniame etape;
- apsaugoti viešojo pirkimo procedūrą ir bendrai finansuojamą projektą nuo pažeidimų ir taip užtikrinti ES ir valstybių narių finansinių interesų apsaugą.

Labai svarbu, kad visi viešųjų pirkimų procedūras vykdančios vadovaujančiųjų institucijų ir paramos gavėjų darbuotojai būtų informuojami apie tikėtinas ir galimas interesų konfliktų situacijas, jų padarinius, elgesio tokiose situacijose modelius ir taikytinas sankcijas.

Interesų konflikto atsiradimas pats savaime nebūtinai yra neteisėtas. Tačiau dalyvauti viešojo pirkimo procedūroje žinant apie interesų konfliktą yra neteisėta. Todėl, prieš pradėdant dalyvauti viešojo pirkimo procedūroje, būtina atskleisti bet kokią galimą interesų konfliktą ir imtis atitinkamų prevencinių priemonių.

Darbuotojams skirtoje bendro pobūdžio mokomojoje medžiagoje arba specialiai šiam tikslui sukurtoje internetinėje mokymo priemonėje turėtų būti numatytas konkretus skyrius šiuo klausimu. Jame turėtų būti bendrais bruožais aptariami interesų konfliktai, nes jie gali atsirasti kitose srityse, pvz., per įdarbinimo procedūrą. Jame taip pat turėtų būti siekiama paašškinti darbuotojams interesų konflikto nebuvimo deklaracijos svarbą.

Nuolatinis mokymas padėtų palaikyti ir didinti darbuotojų informuotumą ir nuolat atnaujinti jų žinias apie galimas naujas interesų konfliktų situacijas. Vis dėlto vadovai turėtų sukurti konkrečius ir veiksmingus bet kokių interesų konfliktus reglamentuojančių taisyklių pažeidimų stebėsenos ir nustatymo, taip pat sankcijų už tokius pažeidimus skyrimo mechanizmus. Vadovai turi nustatyti aiškų atsakomybės pasidalijimą ir veiksmingus kontrolės mechanizmus.

⁴ Šiame praktiniame vadove pateikiama informacija nedaro įtakos nacionaliniams įstatymams ir turėtų būti suprantama kaip gairės ir geriausia patirtis.

2.5. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos tikrinimas ir atnaujinimas

Interesų konfliktai ilgainiui kinta. Gali būti taip, kad viešojo pirkimo pradžioje nebuvo vieno iš šiame pirkime dalyvaujančių pareigūnų faktinio, galimo arba tariamo interesų konflikto. Tačiau viešojo pirkimo metu aplinkybės keičiasi ir, pvz., tokį pareigūną arba jo šeimos narį galėjo pasamdyti vienas iš galimų konkurso dalyvių. Įvykus tokiam pokyčiui labai svarbu patikrinti ir atnaujinti atitinkamas interesų konflikto nebuvimo deklaracijas.

Jei darbuotojas per procedūrą gauna naujos informacijos (pvz., apie ekonominės veiklos vykdytojus, kurie pasiūlyme nurodyti kaip subrangovai) arba pasikeičia su juo susijusios aplinkybės (pvz., teisinių arba faktinių santykių, kurių nebuvo procedūros pradžioje, užmezgimas), jis nedelsiant savo viršininkui turi pranešti apie tariamą, galimą arba faktinį interesų konfliktą. Šiuo atveju galima naudoti formą arba jos nenaudoti. Darbuotoją būtina nušalinti nuo tolesnės viešojo pirkimo procedūros ir, jei reikalinga ir įmanoma, pakartoti susijusius viešojo pirkimo procedūros etapus, kuriuose jis dalyvavo.

Organizacijoms rekomenduojama tvarkyti atitinkamos viešojo pirkimo procedūros interesų konfliktų deklaracijų registrą.

3. Interesų konflikto nebuvimo deklaracijos patikra naudojantis kitais informacijos šaltiniais

Interesų konflikto nebuvimo deklaracijas reikia tikrinti. Dėl pateiktos deklaracijos perkančiosios organizacijos gali susidaryti klaidingą įspūdį dėl interesų konflikto nebuvimo, o deklaraciją pateikęs asmuo – dėl atleidimo nuo įsipareigojimų, susijusių su interesų konfliktais. Svarbu asmenis informuoti, kad jų deklaracijos gali būti tikrinamos, ir tai turėtų atgrasyti nuo neteisingų deklaracijų pateikimo.

Deklaracijų patikros bus atliekamos atsižvelgiant į valdančiosios institucijos ir (arba) perkančiosios organizacijos gebėjimus ir išteklius. Patikros turėtų būti proporcingos, jų skaičius neturėtų būti toks, kad taptų pernelyg sunku atlikti patikras, ir jos, atsižvelgiant į tai, ar dėl pirkimo vertės pirkimui yra taikomos viešojo pirkimo taisyklės, ar jos netaikomos, turėtų padėti sumažinti paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą.

3.1. Kada atlikti patikras?

Interesų konfliktai gali daryti įtaką **bet kuriam** viešojo pirkimo procedūros **sprendimų priėmimo etapui**.

Perkančioji organizacija turėtų apsvarstyti galimybę atlikti dviejų rūšių **patikras**:

- prevencijos tikslais: nustatyti tariamus, galimus ir (arba) faktinius interesų konfliktus;

- sankcijų skyrimo ir (arba) padėties ištaisymo tikslais: nustatyti interesų konfliktus, skirti atitinkamam asmeniui sankcijas ir ištaisyti bet kokias neigiamas dėl interesų konflikto kilusias pasekmes.

Dėl šių priežasčių perkančiosios organizacijos turi sukurti vidaus mechanizmus, kurie sudarytų sąlygas **nuolat ir periodiškai** vertinti situacijas, kuriose darbuotojai atsiduria priimdami sprendimus. Turėtų būti nustatyti **vidiniai** perkančiosios organizacijos **mechanizmai**, pavyzdžiui:

- periodiškai pildomi klausimynai siekiant įvertinti, ar darbuotojai yra informuoti ir ar gali nustatyti su tariamu, galimu ir (arba) faktiniu interesų konfliktu susijusias situacijas, kad būtų didinamas informuotumas ir užtikrinamas sistemos „švarumas“;
- sprendimų priėmimo procese dalyvaujantiems pareigūnams skirti patikros lapai, kuriuos jie turi užpildyti prieš priimdami sprendimą; šie patikros lapai sudaro sąlygas jiems geriau įvertinti bet kokią tariamo, galimo ir (arba) faktinio intereso konflikto situaciją.

Šiuos mechanizmus turėtų papildyti **ex post mechanizmai**, kurie padėtų patikrinti, ar interesų konfliktai iš tikrųjų kilo.

Nustatant *ex post* mechanizmus daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama interesų konflikto nebuvimo deklaracijai, kuri turėtų būti nagrinėjama atsižvelgiant į kitą informaciją:

- išorės informaciją (t. y. informaciją apie galimą interesų konfliktą, kurią pateikė su intereso konflikto situacijos atsiradimu nesusiję išorės asmenys);
- tam tikrų situacijų patikrą, kuri rodo didelę intereso konflikto riziką ir kuri yra pagrįsta vidaus rizikos analize arba raudonomis vėliavėlėmis (žr. 4 skyrių);
- atlikus atsitiktines patikras gautą informaciją.

3.2. Kaip atlikti patikras?

Nustatant asmenis, galinčius patekti į interesų konflikto situaciją, atsižvelgiama į šias darbuotojų kategorijas:

- perkančiosios organizacijos darbuotojus, viešojo pirkimo paslaugų teikėjų darbuotojus ir kitus paslaugų teikėjus, kurie tiesiogiai nedalyvauja vykdant viešojo pirkimo procedūrą;
- perkančiosios organizacijos pirmininką ir institucijoje sprendimus priimančių organų narius, kurie, nors ir nebūtinai tiesiogiai dalyvauja viešojo pirkimo procedūroje, tačiau gali daryti įtaką procedūros rezultatui.

Ex post interesų konfliktų situacijų patikras gali sudaryti:

- **vadovaujančiosios institucijos ir (arba) mokėjimo agentūros atliekamos patikros:**

- standartinės ir (arba) reguliarios patikros, kurios naudojant patikros lapus (kuriuose turėtų būti atskirai išvardijamos ES ir nacionalinėje teisėje nurodytos visos interesų konfliktų situacijos) atliekamos nagrinėjant paramos gavėjo mokėjimo prašymą (kuriame taip pat pateikiami viešojo pirkimo procedūros įrodymai);
- konkrečios patikros, kurios atliekamos remiantis išorės informacija apie galimą interesų konfliktą arba atsižvelgiant į raudonas vėliavėles;
- konkrečios patikros, kurios atliekamos remiantis konkrečia informacija arba aplinkybėmis, nustatytomis atliekant kitas atsiktines ir (arba) netiesiogines patikras;
- planines patikras, kurios atliekamos pagal metinę rizikos analize pagrįstą kontrolės programą;
- atsiktinės patikros.

Rizikos kiekybinis vertinimas naudojant ARACHNE priemonę

Valdančiosios institucijos galėtų apsvarstyti galimybę naudoti ARACHNE priemonę, t. y. specifinį Komisijos sukurtą duomenų gavybos įrankį, padedantį nustatyti projektus, kuriuose galėtų kilti interesų konflikto rizika. ARACHNE yra rizikos kiekybinį vertinimą padedanti priemonė, kuri gali padėti padidinti projektų atrankos ir valdymo patikrų veiksmingumą ir toliau gerinti sukčiavimo atvejų aptikimą, prevenciją ir nustatymą.

➤ **paramos gavėjų vidaus kontrolės funkcijas atliekančių darbuotojų patikros:**

- konkrečios patikros remiantis išorės informacija;
- konkrečios patikros remiantis oficialiu pranešimu, kuris pateiktas atlikus kitas atsiktines ir (arba) netiesiogines patikras;
- planuotos patikros, kurios atliekamos pagal metinę rizikos analize pagrįstą kontrolės programą, ir atsiktinės patikros.

Be pagal patikros lapus atliekamų patikrų, kitos patikros turėtų būti pagrįstos pareigūno **interesų konflikto nebuvimo deklaracija, atsižvelgiant į duomenis ir informaciją, gautą iš:**

– *pačios organizacijos*: susiję asmens duomenys;

– *kitų organizacijų*: susijusi informacija, gauta iš nacionalinės asmenų tapatybės duomenų bazės, ekonominės veiklos vykdytojų duomenų bazės (pvz., įmonių registru), mokesčių inspekcijos duomenų bazės ir pan.;

Nedarant įtakos nacionalinės teisės aktams ir siekiant gauti daugiau informacijos, su kitomis institucijomis gali būti sudaromi tarpinstituciniai bendradarbiavimo susitarimai.

– *atvirų duomenų šaltinių* (įskaitant aplinkybių patikras naudojantis internetu), kuriuose galima rasti informacijos apie pareigūno ryšius ir asmenines aplinkybes, dėl kurių galėtų kilti interesų konfliktas arba iš kurių gali paaiškėti interesų konfliktas.

Informacijos šaltinių pavyzdžiai:

- komercinis registras ir prekybos registras;
- internetinė duomenų bazė, kurioje pateikiama informacija apie atskirų įmonių ir jų teisinių atstovų bei valdančiųjų direktorių ryšius;
- organizacijos vidaus duomenų bazė, kurioje renkama informacija apie negražintinų finansinių įnašų gavėjus ir rangovus (ITMS arba trumpalaikė duomenų bazė, sukurta konkrečiam tikslui);
- žiniasklaidoje paskelbta informacija.

Kiekvienas vadovas, susidūręs su galima interesų konflikto situacija, kurioje dalyvauja darbuotojas, kai tinkama, turėtų laikytis draugiško požiūrio ir atvirai su atitinkamu asmeniu aptarti šį klausimą. Šio pokalbio tikslas – išsiaiškinti, ar yra interesų konflikto rizika, dėl kurios būtų pažeista viešojo pirkimo procedūra ir (arba) pareigūno padėtis. Jei taip, vadovas privalo priimti sprendimą dėl tinkamiausių priemonių, kurios padėtų apsaugoti ir organizacijos, ir pareigūno interesus.

Jei vadovas surinko pakankamai įrodymų apie tyčinį netinkamą pareigūno elgesį, jis gali apie tai pranešti tiesiogiai susijusioms institucijoms ir imtis atitinkamų priemonių viešojo pirkimo procedūrai apsaugoti (dėl tolesnių veiksmų žr. 3.4 skirsnį).

3.3. Informatorių ir žiniasklaidoje pateiktos informacijos naudojimas

Informatoriai ir žiniasklaida jautriai reaguoja į įvairių viešojo pirkimo procedūroje dalyvaujančių subjektų asmeninius tarpusavio ryšius ir gali nuolat pateikti informacijos apie situacijas, kuriose perkančiųjų organizacijų priimamiems sprendimams galėtų būti daroma įtaka.

Iš informatorių ir žiniasklaidos gauta informacija pati savaime nėra įrodymai. Jei institucijos (visų pirma valdančiosios institucijos arba perkančiųjų organizacijų valdymo ir (arba) kontrolės organai) gauna tokios informacijos, jos turėtų nedelsiant panaudoti turimas priemones, kad patikrintų, ar informaciją galima patvirtinti ir ar ji galėtų daryti įtaką viešojo pirkimo procedūrai. Šios institucijos turėtų naudotis visais turimais duomenų šaltiniais, kad patikrintų informacijos teisingumą.

Atsižvelgdamos į situacijos sudėtingumą, institucijos gali nedelsiant informuoti teismines arba susijusias institucijas.

Tyrimo požiūriu informatoriai ir žiniasklaidos informacija turėtų būti pripažįstami **pranešimo šaltiniais**, kuriais remiantis galima pradėti vidaus ir (arba) išorės patikras.

Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas informatoriams ir žiniasklaidai pranešti institucijoms apie galimą interesų konfliktą, valdančiosios institucijos galėtų nustatyti arba naudoti nemokamą telefono liniją arba internetines pranešimo apie sukčiavimą sistemas, arba kitus informacijos kanalus.

3.4. Ką reikia daryti kilus pagrįstiems įtarimams dėl interesų konflikto?

Institucija gali turėti įgaliojimus atlikti administracines patikras arba tyrimus. Institucija, kuri tokių įgaliojimų neturi, privalo nedelsdama nusiųsti informaciją atitinkamoms institucijoms.

Jeigu institucija, atlikusi patikras, nustato, kad informacija yra nepagrįsta, ji gali baigti bylą, tačiau ji taip pat gali panaudoti informaciją ryšiui su kitais duomenimis nustatyti ir atlikti rizikos analizę, kuria siekiama nustatyti pažeidžiamiausias sritis.

Jei atlikus patikrą pradinė informacija patvirtinama ir interesų konfliktas yra administracinio pobūdžio, institucija, vadovaudamasi nacionaline teise, gali:

- imtis drausminių arba administracinių veikslių dėl atitinkamo pareigūno arba taikyti jam drausmines arba administracines sankcijas;
- nutraukti sutartį ir (arba) veikslių, kuriam dėl interesų konflikto buvo daroma įtaka, ir pakartoti atitinkamą viešojo pirkimo procedūros etapą;
- susieti savo išvadas su kitais duomenimis ir panaudoti juos atlikdama rizikos analizę;
- siekdama užtikrinti sprendimų skaidrumą ir užkirsti kelią panašioms atvejams ateityje ir nuo jų atgrasyti, viešai paskelbti apie interesų konfliktą.

Jei interesų konfliktas yra baudžiamąjio pobūdžio, institucija, be pirmiau nurodytų priemonių, vadovaudamasi nacionaline teise, gali:

- informuoti prokurorą, kad būtų pradėtas baudžiamasis persekiojimas;
- stebėti, kaip nagrinėjami administraciniai bylos aspektai;
- susieti savo išvadas su kitais duomenimis ir panaudoti juos atlikdama vidaus rizikos analizę.

4. Raudonos vėliavėlės

4.1. Kas yra raudonos vėliavėlės ir kaip jos naudojamos?

Raudona vėliavėlė yra galimo sukčiavimo arba korupcijos atvejo rodiklis. Tai – aplinkybė arba aplinkybių rinkinys, kuri (-ios) savo pobūdžiu yra neįprasta (-os) arba išsiskiria iš įprastos veiklos. Tai – signalas, kad yra neįprastas atvejis, kurį reikia atidžiau išnagrinėti.

Viešuosiuose pirkimuose gali būti naudojamos įvairios raudonos vėliavėlės. Jomis gali būti rodomi nukrypimai:

- konkurso dokumentuose, pvz., tariamai skirtingų konkurso dalyvių pasiūlymai išsiųsti tuo pačiu fakso numeriu;
- finansiniuose įrašuose, pvz., apmokėtose sąskaitose faktūrose nurodoma didesnė vertė nei numatytoji viešojo pirkimo sutartyje;
- projektą įgyvendinančių darbuotojų elgesio, pvz., spaudimas vertinimo komitetui atrinkti nurodytą rangovą.

Naudojant raudonas vėliavėles turėtų būti padedama užtikrinti darbuotojų ir vadovų budrumą: jie turėtų imtis reikalingų veiksmų, kad patvirtintų arba paneigtų interesų konflikto riziką. Labai svarbu reaguoti į raudonas vėliavėles. Už bet kokių abejonių, atsiradusių dėl raudonų vėliavėlių, pašalinimą visų pirma atsako perkančiosios organizacijos ir, antra, valdančiosios institucijos.

Raudonos vėliavėlės buvimas nereiškia, kad buvo sukčiauta arba kad galimas sukčiavimo atvejis, tačiau situaciją reikia tinkamai patikrinti ir stebėti.

4.2. Raudonos vėliavėlės viešojo pirkimo procedūroje

Šiame skirsnyje aptariami tipiniai su interesų konfliktu susiję sukčiavimo atvejai, pasitaikantys įvairiais viešojo pirkimo procedūros etapais. Taip pat pateikiami praktiniai pavyzdžiai.

Kai kurios raudonos vėliavėlės gali būti naudojamos dažnai; jos gali būti taikomos daugybei situacijų, ne vien susijusiosioms su interesų konfliktais. Svarbu nepamiršti, kad raudonos vėliavėlės yra rodikliai, kuriais siekiama atlikti pirmojo lygio patikras ir pašalinti abejones arba patvirtinti sukčiavimo arba pažeidimo atvejo atsiradimo tikimybę. Dėl toliau nurodytų raudonų vėliavėlių reikėtų atlikti patikras siekiant atmesti arba patvirtinti konfliktų intereso atsiradimo galimybę.

4.2.1. Pasirengimas viešojo pirkimo procedūrai ir jos pradžia

Interesų konflikto klausimas turi būti keliamas pasirengimo viešojo pirkimo procedūrai etapo pradžioje. Rengiant konkurso dokumentus, perkančiajai organizacijai gali prireikti atlikti išorės tyrimus arba prašyti išorės šaltinių nuomonių. Iš dalies jos gali konkurso dokumentus pagrįsti išorės ekspertų parengtomis ataskaitomis. Perkančioji organizacija taip pat turi priimti sprendimą dėl viešojo pirkimo procedūros rūšies ir parengti skelbimus apie pirkimą, sutarties dokumentus, specifikacijas ir sutarties projektą.

Perkančioji organizacija jau nuo pirmojo dokumentų rengimo etapo turėtų imtis reikalingų priemonių, kad užkirstų kelią interesų konfliktams.

Su interesų konfliktu susijusi rizika

Asmuo, kuris dalyvauja rengiant dokumentus, gali tiesiogiai arba netiesiogiai bandyti daryti įtaką konkurso procedūrai, kad, pvz., sudarytų sąlygas konkurse dalyvauti giminaičiui, draugui arba komerciniam ar finansiniam partneriui.

Raudonos vėliavėlės

- Už konkurso dokumentų rengimą atsakingas asmuo ir (arba) vyresnysis pareigūnas primygtinai prašo pasamdyti įmonę, kuri padėtų parengti dokumentus, nors tai nėra būtina.
- Reikalaujama, kad išorės įmonės parengtų du arba daugiau parengiamųjų tyrimų tuo pačiu klausimu ir koks nors asmuo daro darbuotojams spaudimą, kad jie, rengdami konkurso dokumentus, remtųsi vienu iš šių tyrimų.

- Už dokumentų rengimą atsakingas asmuo procedūrą vykdo taip, kad prieš pradėdant konkurso procedūrą nebeliktų laiko atidžiai peržiūrėti dokumentus.
- Per trumpą laikotarpį be jokios pagrįstos priežasties sudaromos dvi arba daugiau sutarčių dėl to paties dalyko ir dėl to taikomas ne toks konkurencingas viešojo pirkimo būdas.
- Vietoj atviro konkurso procedūros pasirenkamos derybos.
- Nustatomi nepagrįsti atrankos arba skyrimo kriterijai, kurie yra palankūs konkrečiai įmonei arba pasiūlymui.
- Prekių tiekimo ir paslaugų teikimo taisyklės yra pernelyg griežtos ir jas atitinka tik viena įmonė.
- Perkančiosios organizacijos darbuotojo giminaičiai dirba įmonėje, kuri gali teikti pasiūlymą.
- Perkančiosios organizacijos darbuotojas neseniai dirbo įmonėje, kuri gali teikti pasiūlymą.

Pavyzdys. Vienas iš konkurso dalyvių dalyvauja parengiamojoje procedūroje ir prieš prasidedant procedūrai gauna tam tikrą papildomą informaciją. Dėl šios priežasties kiti konkurso dalyviai netenka sąžiningų galimybių laimėti konkursą ir tai yra interesų konfliktas.

Su interesų konfliktu susijusi rizika

Su konkurso procedūra susijusi informacija gali būti nutekinama.

Raudonos vėliavėlės

- Neįprastas darbuotojo elgesys – jis atkakliai siekia gauti informacijos apie konkurso procedūrą, nors nėra už ją atsakingas.
- Perkančiosios organizacijos darbuotojo giminaičiai dirba įmonėje, kuri gali teikti pasiūlymą.
- Perkančiosios organizacijos darbuotojas neseniai dirbo įmonėje, kuri gali teikti pasiūlymą.

Pavyzdys. Darbuotojas dalyvauja rengiant arba taisant viešojo pirkimo dokumentus, paskui išeina iš darbo ir įsidarbina įmonėje, kuri netrukus pateikia pasiūlymą.

PASIŪLYMAI:

Peržiūrėti konkurso dokumentus ir patikrinti, ar nėra raudonų vėliavėlių.

Užtikrinti, kad, kai tinkama, būtų numatyta teisė atlikti auditą ir ištaisyti pažeidimus.

4.2.2. Atviras konkursas, pasiūlymų vertinimas ir galutinis sprendimas

Pasibaigus pasiūlymų pateikimo terminui, perkančioji organizacija patikrina pateiktų pasiūlymų atitiktį ir juos įvertina. Kai tinkama, perkančioji organizacija prašo konkurso dalyvių ištaisyti pasiūlymų trūkumus arba pateikti konkrečią informaciją arba papildomus paaiškinimus. Perkančioji organizacija, vadovaudamasi skelbime apie konkursą nurodytais kriterijais, nusprendžia, kurie galutiniai pasiūlymai galioja. Vertinimo komitetas pateikia rašytinį vertinimą ir rekomendaciją. Sprendimą skirti sutartį priima perkančiosios organizacijos paskirtas sprendimus priimančias asmuo.

Su interesų konfliktu susijusi rizika

Gauti pasiūlymai gali būti suklastoti siekiant nusišlopinti tai, kad konkurso dalyvis nesilaikė termino arba reikalavimo pateikti visus reikalaujamus dokumentus.

Vertinimo komiteto narys gali bandyti suklaidinti kitus narius arba daryti jiems spaudimą, kad būtų priimtas jam palankus galutinis sprendimas, pvz., neteisingai aiškinti taisykles.

Raudonos vėliavėlės

- Dokumentų gavimą patvirtinantys oficialūs dokumentai ir (arba) pažymėjimai buvo akivaizdžiai pakeisti (pvz., išbraukti).
- Vertinimo komiteto nariai neturi reikalingų techninių žinių pateiktiems pasiūlymams įvertinti, vertinimus atlieka vienas tokių žinių turintis asmuo.
- Kriterijų sistemoje nustatyta per daug subjektyvių elementų.
- Trūksta tam tikros informacijos, kurią privalo pateikti konkurso laimėtojas.
- Tam tikra konkurso laimėtojo pateikta informacija yra susijusi su perkančiosios organizacijos darbuotojais (pvz., darbuotojo adresas).
- Konkurso laimėtojo adresas nėra išsamus, pvz., nurodomas tik pašto dėžutės numeris, o ne gatvės adresas (tai galėtų būti „priedangos“ įmonės).
- Specifikacijos pernelyg akivaizdžiai atitinka konkurso laimėtojo gaminamus produktus arba teikiamas paslaugas, ypač jei specifikacijose numatytas įvairių konkrečių reikalavimų, kuriuos galėtų tenkinti tik nedaugelis konkurso dalyvių, rinkinys.
- Tik mažuma konkurso dokumentus pirkusių įmonių pateikia pasiūlymus, ypač jei daugiau nei pusė jų atsisako dalyvauti konkurse.
- Sutartis skiriama nežinomoms įmonėms, apie kurias nėra jokių įrašų.

PASIŪLYMAI:

Užtikrinti, kad komiteto nariai būtų atrenkami pagal nustatytą projekto įgyvendinimo vadovą.

Užtikrinti, kad vertinimo komitetas galėtų kreiptis į projekto viešojo pirkimo pareigūną, kad šis atsakytų į visus procedūrinius klausimus.

Užtikrinti, kad vertinimo komitetas turėtų reikalingų techninių žinių pasiūlymams įvertinti.

Patikrinti, ar komiteto nariai pasirašė deklaracijas, kuriose pareiškiama, kad nėra interesų konflikto, susijusio su jų pareigų atlikimu, pvz., nėra jokio esamo arba ankstesnio ryšio su kuriuo nors iš konkurso dalyvių.

4.2.3. Viešojo pirkimo sutarties vykdymas ir keitimas

Kiekviena pagal viešojo pirkimo procedūrą sudaryta sutartis turi būti įgyvendinama visapusiškai laikantis skelbime apie konkursą ir techninėse specifikacijose nustatytų reikalavimų ir skelbime nurodytų terminų. Šalims gali būti leidžiama atlikti nedidelius sutarties pakeitimus, jei jos gali įrodyti, kad pakeitimo iš anksto nebuvo galima numatyti, ir užtikrinti pagrįstai tvarų ekonominį balansą.

Su interesų konfliktu susijusi rizika

Sutartis parengta ne pagal taisykles ir (arba) technines specifikacijas bei konkurso dokumentus.

Sutartis prastai vykdoma.

Sutarties vykdymas prastai stebimas.

Priimami suklastoti pažymėjimai.

Raudonos vėliavėlės

Keičiamos standartinės sutarties sąlygos (auditas, teisių gynimo būdai, žalos atlyginimas ir pan.).

Prie sutarties nepridedama metodika ir darbo planas.

Pakeičiamas įmonės pavadinimas ir teisinis statusas, o administratorius dėl to nepateikia užklauso.

Tas pats projekto pareigūnas liepia konkrečiam rangovui atlikti daugybę arba abejotinių pakeitimų.

Tarptautinių projektų atveju paskelbus konkurso laimėtoją ilgai ir nenurodant priežasčių delsiama pasirašyti sutartį (taip gali būti dėl to, kad rangovas atsisako mokėti arba derasi reikalaujamas kyšio).

Daromi esminiai techninių specifikacijų arba techninės užduoties pakeitimai.

Sumažinamas daiktų, kuriuos reikia pristatyti, kiekis ir atitinkamai nesumažinama už juos mokėtina suma.

Padidinamas darbo valandų skaičius, o naudojamų medžiagų kiekis atitinkamai nepadidinamas.

Trūksta sutarties arba pirkimą pagrindžiantys dokumentai yra netinkami.

Rangovo darbuotojo elgesys tvarkant dokumentus yra neįprastas: jis atsisako atsakyti į vadovų klausimus dėl nepaaiškinto vėlavimo arba trūkstamų dokumentų.

Atliekama daugybė administracinių peržiūrų, o viešojo pirkimo procedūros nutraukiamos.

Pagal sutartį tiekiamų prekių arba teikiamų paslaugų kokybė kuriais nors atžvilgiais skiriasi nuo konkurso dokumentuose (techninėje užduotyje, techninėse specifikacijose ir pan.) numatytų reikalavimų.

PASIŪLYMAI:

- Kai tinkama, prieš susitarant dėl pakeitimų, įvertinti visus prašymus atlikti pakeitimus, patikrinti jų teisėtumą ir prašyti pateikti pagrindžiančius dokumentus.
- Vykdamas didelės rizikos projektų stebėjimo misijas, prašyti, kad klientai informuotų banką apie bet kokius prašymus padaryti kurios nors pasirašytos sutarties pakeitimus, nepaisant jų vertės.
- Pavesti darbo grupei atlikti stebėjimo misijas siekiant patikrinti, ar pateiktos pagrindinės prekės, atlikti darbai, o paslaugų rezultatai iš tikrųjų pasiekti. Peržiūros dokumentuose gali būti patvirtinama, kad darbas nuosekliai vykdomas, dėl užbaigtų darbų išduodami pažymėjimai, kad pagrindžiantys dokumentai yra tinkami, kad pareigūnai tinkamai patvirtina, jog laiku pristatytos prekės ir suteiktos paslaugos.
- Reikalauti, kad didelės rizikos projektuose būtų atliekami nepriklausomi metiniai techniniai, finansiniai ir viešojo pirkimo auditai.
- Numatyti, kad per priežiūros misijas techniniai ekspertai atliktų patikras vietoje.
- Numatyti projekto pareigūnų mokymus sutarties valdymo tema.
- Atliekant viešojo pirkimo ir finansinio valdymo peržiūrą, visų pirma patikrinti sutarties valdymo priežiūros tvarką – pagal sutartį arba rangovo atliktų mokėjimų sąrašus, patikrinti, ar nėra dvigubų mokėjimų, ir pažymėjimus dėl pristatytų prekių ir suteiktų paslaugų.
- Nustatyti griežtą skundų nagrinėjimo tvarką ir ją paskelbti viešai.

1 priedas. Interesų konflikto nebuvo deklaracijos formos pavyzdys

Sutarties pavadinimas:

Numeris: (konkurso Nr.):

Aš, pasirašiusysis asmuo, paskirtas į viešojo pirkimo organizavimo valdybą / vertinimo komitetą / atsakingas už vertinimą (atmetimą) ir (atrankos) kriterijus / paskirtas stebėti operacijas / įgaliotas keisti sutarties, sudarytos pagal pirmiau nurodytą viešojo pirkimo sutartį, dalį, pareiškiu, kad esu susipažinęs su Finansinio reglamento 57 straipsniu, kuriame nurodyta, kad:

„1. Finansų pareigūnai ir visi kiti su biudžeto vykdymu ir valdymu, įskaitant susijusius parengiamuosius aktus, auditu arba kontrole susiję asmenys nesiima veiksmų, dėl kurių gali kilti jų ir Sąjungos interesų konfliktas.

Kur kyla toks pavojus, atitinkamas asmuo susilaiko nuo tokių veiksmų ir praneša apie tai įgaliotajam leidimus suteikiančiam pareigūnui, kuris raštu patvirtina, ar esama interesų konflikto. Atitinkamas asmuo taip pat informuoja savo tiesioginį vadovą. Jei nustatyta, kad esama interesų konflikto, atitinkamas asmuo privalo nutraukti bet kokią savo veiklą, susijusią su klausimu. Įgaliotasis leidimus suteikiantis pareigūnas asmeniškai imasi tolesnių tinkamų veiksmų.

2. Taikanti 1 dalį interesų konfliktas kyla tais atvejais, kai dėl priešasčių, susijusių su šeima⁵, emociniu gyvenimu, politine arba pilietine priklausomybe, ekonominiais interesais⁶ arba kitais su gavėju turimais bendrais interesais⁷, kyla pavojus, kad 1 dalyje nurodytas finansų pareigūnas arba kitas asmuo nebegalės nešališkai ir objektyviai atlikti savo pareigų.“

[Įterpti nacionalines taisykles,kuriose nurodyta, kad: (jei / kai taikytina)]

Pareiškiau, kad, kiek man žinoma, nėra jokio interesų konflikto, susijusio su ekonominės veiklos vykdytojais, kurie [pateikė paraišką dalyvauti šioje viešojo pirkimo procedūroje] [pateikė pasiūlymus šiai viešojo pirkimo procedūrai], nepaisant to, ar jie [paraišką] [pasiūlymus] pateikė kaip pavieniai asmenys, ar kaip konsorciumo nariai, ar kaip pasiūlyti subrangovai.

⁵ XX laipsnio giminystės linija, santuoka arba registruota civilinė partnerystė.

⁶ Sutartiniai santykiai arba mokama ar nemokama šiuo metu teikiama konsultacija.

⁷ skaitant savanorišką darbą, buvimą valdybos nariu arba tarybos direktoriumi.

Kiek man žinoma ir mano tvirtu įsitikinimu, nėra jokių praeities, dabartinių ar artimiausioje ateityje galinčių atsirasti faktų ar aplinkybių, dėl kurių bet kuri šalis galėtų suabejoti mano nepriklausomumu.

Patvirtinu, kad, per atrankos / kriterijų nustatymo / vertinimo [pradžios] procesą / vykdant ar keičiant sutartį nustatęs tokio intereso konflikto buvimą arba atsiradimą arba jam išaiškėjus, nedelsdamas apie jį pranešiu valdybai / komitetui, o jei interesų konflikto faktas bus patvirtintas, nebedalyvausiu vertinimo procese ir visoje su juo susijusioje veikloje.

Taip pat patvirtinu, kad išsaugosiu visos man patikėtos informacijos konfidencialumą. Neatskleisiu jokios man perduotos konfidencialios informacijos ir konfidencialios informacijos, su kuria susipažinau. Suteiktos informacijos nenaudosiu neteisėtiems tikslams siekti. Konkrečiau tariant, sutinku patikimai saugoti bet kokią informaciją ir dokumentus, kurie man buvo atskleisti arba su kuriais susipažinau, dokumentus, kuriuos pats parengiau vertinimo metu arba atlikęs vertinimą, ir užtikrinti tokios informacijos konfidencialumą. Be to, sutinku, kad ši informacija būtų naudojama tik šio vertinimo tikslais ir nebūtų atskleista jokiai trečiajai šaliai. Taip pat sutinku nelaikyti jokių man raštu pateiktos informacijos kopijų.

Parašas (data ir vieta):

Vardas, pavardė:

Pareigos

2 priedas. Pavyzdžiai

Pirmas atvejis

Regioninės plėtros ir turizmo ministerija informavo Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentą apie galimą interesų konfliktą įgyvendinant ERPF lėšomis finansuojamą projektą.

Projekto paramos gavėjas – apygardos taryba, o 2009 m. sudaryta finansavimo sutartimi buvo siekiama rekonstruoti ir atnaujinti 50 km ilgio apygardos kelių ruožą.

Po viešojo pirkimo procedūros, kuri buvo įvykdyta pagal nacionalinį įstatymą dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo, viešųjų darbų koncesijos sutarčių ir paslaugų teikimo koncesijos sutarčių, paramos gavėjas rangovui S skyrė 10 mln. vertės darbų sutartį.

Pradėjus darbus, S paprašė, kad paramos gavėjas iš pradžių paskirtą skaldos tiekėją sutiktų pakeisti kita įmone (įmonė F). Šiuo atveju buvo nurodytos ekonominės priežastys, o projekto prižiūrėtojas pritarė pakeitimui.

Netrukus po to S paprašė, kad paramos gavėjas taip pat leistų naudojamą statybinę medžiagą, t. y. akmenis žvyrą, pakeisti akmenis skalda, ir pateikė bandymų rezultatus, susijusius su šia statybine medžiaga, kurią, be kita ko, turėjo tiekti įmonė F. Projektuotojo ir projekto prižiūrėtojo patvirtinimai buvo gauti iš anksto.

Apygardos taryba, atsižvelgdama į šiuos du pakeitimus, parengė šiuos dokumentus:

- projekto koordinatoriaus pasirašytas ataskaitas, kurias patvirtino ir pasirašė apygardos tarybos pirmininkas;
- apygardos tarybos pirmininko pasirašytą darbų sutarties pakeitimą, kuriame nustatyta, kad statybinę medžiagą ties naujas tiekėjas.
-

Rumunijos kovos su sukčiavimu departamento atlikti tyrimai atskleidė, kad įmonė F priklausė dviem asmenims (kiekvienas jų turėjo po 50 proc. akcijų). Vienas iš šių asmenų buvo apygardos tarybos (t. y. projekto paramos gavėjo) pirmininko žentas.

Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentas padarė išvadą, kad **interesų konfliktas buvo, nes dokumentus, kuriais buvo patvirtina, kad statybinę medžiagą ties įmonė F, pasirašė apygardos tarybos pirmininkas, kuris su vienu iš įmonės F bendraturčių buvo susijęs pirmo laipsnio giminystės ryšiais.**

Antras atvejis

Regioninės plėtros ir turizmo ministerija informavo Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentą apie tam tikrus teisinius klausimus, susijusius su pagal ekonominės ir socialinės sanglaudos programą PHARE 2000 finansuojamą projektu.

Projekto paramos gavėjas buvo ekonominės veiklos vykdytojas Z, o finansavimo sutarties tikslas buvo remti 12 mažųjų ir vidutinių statybos įmonių kokybės valdymo sistemos sertifikavimą.

Siekdamas skirti sertifikavimo paslaugų sutartį pagal nacionalinį viešųjų pirkimų įstatymą, paramos gavėjas paskyrė vertinimo komitetą, kurį sudarė penki konfidencialumo ir nešališkumo deklaracijas pasirašę nariai.

Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentas nustatė, kad vienas iš vertinimo komiteto narių dirbo auditoriumi, kuris buvo sudaręs bendradarbiavimo susitarimus su konkurso laimėtoju.

Taip buvo pažeistos kelios taikomo praktinio vadovo, pareiškėjo vadovo ir dotacijos susitarimo priedo nuostatos, nes **buvo vieno vertinimo komiteto nario, dalyvavusio skiriant sutartį, interesų konfliktas dėl sutartinių santykių su vienu iš konkurso dalyvių.**

Trečias atvejis

Regioninės plėtros ir turizmo ministerija informavo Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentą apie tam tikrus sukčiavimo požymius pagal regioninės veiksmų programos 2 prioritetinę kryptį finansuojamame projekte, kurio tikslas – atnaujinti dalį apygardos kelio ruožo. Paramos gavėjas – apygardos taryba.

Projektavimo paslaugų sutartis buvo skirta po viešojo pirkimo procedūros, kuri buvo įvykdyta *pagal nacionalinį įstatymą dėl viešojo pirkimo sutarčių, viešųjų darbų koncesijos sutarčių ir paslaugų teikimo koncesijos sutarčių sudarymo*. Kvalifikacinis kriterijus buvo ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas.

Konkurso laimėtojas P įsipareigojo dėl sutarties nesudaryti jokios subrangos sutarties, tačiau netrukus subrangos sutartis dėl tam tikrų sutarties dalių buvo sudaryta su A.

Konkurso laimėtojas sudarė sutartį su subrangovu A, kuriame dirbo du valstybės tarnautojai – vertinimo komiteto nariai.

Vadovaujančioji institucija sustabdė mokėjimą už A suteiktas paslaugas dėl interesų konflikto tarp vertinimo komiteto narių ir subrangovo.

Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentas manė, kad tai buvo **interesų konfliktas**, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje. **Tai, kad du apygardos tarybos valstybės tarnautojai dalyvavo priimant sprendimą skirti paslaugų sutartį P, netiesiogiai suteikė materialinę naudą juos įdarbinusiai įmonei A.**

Ketvirtas atvejis

Už sektorinės programos „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ įgyvendinimą atsakinga tarpinė įstaiga informavo Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentą apie galimą interesų konfliktą pagal 3 prioritetinę kryptį finansuojamame projekte. Projekto tikslas buvo sukurti inovatyvių būdų ir metodų rinkinį, kuris padėtų didinti verslininkų verslumo gebėjimus ir suteiktų paramą dviejų regionų mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

Paramos gavėjas – universitetas, kurio teisinis atstovas buvo C.

Įgyvendindamas projekto viešinimo veiklą universitetas, kaip darbdavys, sudarė individualią darbo sutartį su C, kaip darbuotoju.

Tuomet C, eidamas universiteto rektoriaus pareigas, sudarė projekto įgyvendinimo komandą, kurioje taip pat dalyvavo.

Pasirašydamas individualią sutartį, viena vertus, kaip darbdavio rektorius ir teisinis atstovas ir, kita vertus, kaip darbuotojas ir projekto įgyvendinimo komandos narys, C iš tikrųjų pasirašė sutartį pats su savimi ir taip gavo tiesioginę materialinę naudą, t. y. pažadą sau pačiam skirti papildomą darbo užmokestį.

Pagal universiteto įstatus (kuriais įgyvendinamas Nacionalinis švietimo įstatymas) universitetas yra viešąjį interesą tenkinanti institucija, o rektorius yra šios institucijos vykdomasis direktorius. Todėl Rumunijos kovos su sukčiavimu departamentas manė, kad šiuo atveju buvo pagrindas pagal nacionalinę teisę pradėti baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimą.